

Länsstyrelsen
Skåne

INTRODUKTION TILL HANDLINGSPLAN FÖR GRÖN INFRASTRUKTUR

BAKGRUND OCH SAMMANHANG, LÄSANVISNING OCH VÄGLEDNING TILL
HUR PLANEN ÄR TÄNKT ATT ANVÄNDAS

INTRODUKTION TILL HANDLINGSPLAN FÖR GRÖN INFRASTRUKTUR

Innehållsförteckning

INLEDNING	3
LÄSANVISNING	3
REGIONALT ARBETE MED GRÖN INFRASTRUKTUR	4
Bakgrund och sammanhang	4
Vad är grön infrastruktur?	5
Mål och syfte med handlingsplanen för grön infrastruktur	5
Kunskapsunderlag om kvaliteter i landskapet	5
Ekologiskt motiv till handlingsplaner för grön infrastruktur	6
ÖVERGRIPANDE MÅL FÖR DET REGIONALA ARBETET MED GRÖN INFRASTRUKTUR	8
Svenska åtaganden för att uppfylla konventionen om biologisk mångfald	8
En svensk strategi för att bevara biologisk mångfald och ekosystemtjänster ...	8
Miljömålsarbetet	8
Generationsmålet	8
Miljökvalitetsmålen	8
Etappmålen för att bevara biologisk mångfald och ekosystemtjänster	9
HANDLINGSPLANENS ANVÄNDNINGS-OMRÅDEN FÖR LÄNSSTYRELSEN, ANDRA MYNDIGHETER, MARKÄGARE OCH KOMMUNER	10
Ramverk för landskapsplanering av naturvårdsinsatser	10
Underlag för hållbar mark- och vattenanvändning	10
Underlag för fysisk planering och prövning	11
ARBETSSÄTT, OMFATTNING OCH TIDSHORISONT	12
Delaktighet och gemensamt ansvar	12
Längsiktighet	13

INTRODUKTION TILL HANDLINGSPLAN FÖR GRÖN INFRASTRUKTUR

Inledning

Länsstyrelsen i Skåne har på uppdrag av regeringen tagit fram denna regionala handlingsplan för grön infrastruktur. Grön infrastruktur är nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande.

Handlingsplanen är ett kunskaps- och planeringsunderlag för grön infrastruktur. Den ökade förståelsen behövs för att bevara ekosystemen och främja dess bidrag av viktiga ekosystemtjänster. Ett viktigt syfte med handlingsplanen är att utgöra underlag för ökad hänsyn till landskapsekologiska samband när olika typer av markanvändningsbeslut fattas. Handlingsplanen ska också användas som underlag i den fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen, i infrastrukturplaneringen, samt vid enskilda prövningar enligt miljöbalken. Miljökonsekvensbeskrivningar och miljöbedömningar är viktiga verktyg för att grön infrastruktur ska beaktas i prövning och planering.

En fungerande grön infrastruktur förutsätter hushållning med mark och vatten, samt en omsorgsfullt vald lokalisering och anpassning av utformning och hänsyn till landskapets sammanhang när nya anläggningar, verksamheter och åtgärder planeras. Hushållningsbestämmelserna och de allmänna hänsynsreglerna är därför centrala bestämmelser för att grön infrastruktur ska beaktas i markanvändningsbeslut. För att arbetet ska bli framgångsrikt behöver det bedrivas långsiktigt.

Handlingsplanen består av två huvuddelar: insatsområden med åtgärder och nulägesbeskrivning. Insatsområden med åtgärder redovisas i Handlingsplan för Grön infrastruktur – Insatsområden för grön infrastruktur 2019-2030. Aktuell period 2019-2023. Här presenteras urvalet av regionala insatsområden samt prioritetsordning, mål och åtgärder för insatsområdena. Även utmaningar för att bevara och utveckla Skånes gröna infrastruktur presenteras. Förutom direkta åtgärder ingår här även spridning av information, kunskapsuppbyggnad och fortsatt dialog med landskapets aktörer kring möjliga och lämpliga insatser. Här viss också förslag till värdetrakter för

gräsmarker, sandmarker, ädellövsmiljöer, marina och limniska miljöer.

Nulägesbeskrivningen kommer att färdigställas under 2019 och utgörs av en kartläggning av förutsättningar för biologisk mångfald och ekosystemtjänster i länet, vilka värden som finns samt en analys av hot och utmaningar för en fungerande grön infrastruktur. I denna del ingår redovisning av bland annat geografiska områden och strukturer av särskild betydelse för grön infrastruktur. Redovisningen följer i stort strukturen i miljömålssystemet, men är redovisat under de olika naturtyper som berörs. Nulägesbeskrivningen inleds med en bakgrundsbeskrivning som kortfattat beskriver vad grön infrastruktur är, vad ett landskapsperspektiv kan tillföra vid markanvändningsbeslut, samt vilka övergripande mål och syften arbetet med grön infrastruktur har.

Läsanvisning

I detta dokument ges en bakgrund till uppdraget om arbetet med att ta fram en regional handlingsplan för grön infrastruktur och mer läsning för den intresserade presenteras. I kapitlet om *Arbetssätt, omfattning och tidshorisont* redovisas kort hur arbetet med att ta fram handlingsplanen har gått till. Hur handlingsplanen är tänkt att användas beskrivs i kapitlet *Handlingsplanens användningsområden för länsstyrelsen, andra myndigheter, markägare och kommuner*.

Den regionala handlingsplanen för grön infrastruktur består av huvuddokumentet *Handlingsplan för grön infrastruktur. Insatsområden för grön infrastruktur 2019-2030. Aktuell period 2019-2023* samt en nulägesbeskrivning. Den förstnämnda är fastställd under hösten 2018, medan nulägesbeskrivningen just nu tas fram och kommer att publiceras under 2019. I handlingsplanen beskrivs insatsområdena utifrån de värden, hot och utmaningar som finns för respektive område och en rad åtgärder föreslås för att möta dessa utmaningar.

Regionalt arbete med grön infrastruktur¹

Bakgrund och sammanhang

Den rikedom av ekosystem, arter och gener som omger oss brukar benämnas biologisk mångfald. Biologisk mångfald är det naturkapital som tillhandahåller ekosystemtjänster som grundval för vår ekonomi. Denna mångfald är vår livförsäkring som ger oss mat, dricksvatten och ren luft, skydd och medicin, mildrar naturkatastrofer, motverkar skadegörare och sjukdomar och bidrar till att reglera klimatet. Försämringar eller förluster av arter och deras livsmiljöer riskerar att innebära en förlust av ekosystemtjänster och därmed den välfärd, sysselsättning och skydd som naturen ger oss, vilket innebär att vårt eget välbefinnande äventyras. Förlusterna av biologisk mångfald är därför, tillsammans med klimatförändringarna, det allvarligaste miljöhotet idag – och de är starkt sammankopplade ouppslösligt förbundna med varandra. Biologisk mångfald har nämligen en viktig roll att spela i arbetet med att anpassa samhället till klimatförändringarna, men för att undvika förluster av biologisk mångfald är det också viktigt att förstå och vidta lämpliga anpassningsåtgärder för att minska effekterna av klimatförändringen.

Den biologiska mångfalden har ett värde i sig och det är människans ansvar att bevara den. Det finns flera internationella överenskommelser och nationella mål som syftar till att bevara särskilt utsatta naturtyper och hotade arter. Arter försvinner idag i en takt som världen aldrig tidigare har upplevt. Endast 17 % av de livsmiljöer och arter och 11 % av de viktigaste ekosystemen som skyddas enligt EU:s lagstiftning befinner sig idag i ett gott tillstånd. Detta trots de åtgärder som vidtas för att motverka förluster av biologisk mångfald internationellt. Förändrad markanvändning, exploatering, överutnyttjande av biologisk mångfald, spridning av invasiva främmande arter, föroreningar och klimatförändringar innebär

stora utmaningar, i form av fragmentering och förlust av ekologiska kvaliteter, vilket försvårar ett långsiktigt bevarande av mångfalden. Indirekta orsaker, t.ex. befolkningstillväxt, begränsad kännedom om biologisk mångfald och det faktum att dess ekonomiska värde inte återspeglas vid beslutsfattande, inverkar också negativt på den biologiska mångfalden.²

Traditionellt har bevarande av biologisk mångfald inneburit punktinsatser för utspridda små områden i form av formella skydd, god förvaltning eller restaurering. Dessa insatser har tyvärr inte varit tillräckliga. För att bevara funktionella ekosystem på längre sikt behöver hela landskap, där det finns förutsättningar för att bevara ekologiska funktioner och kvaliteter, identifieras, kommuniceras och hanteras med hänsyn och med långsiktigt samordnade insatser från hela samhället. Detta innebär både formella stöd från olika styrmedel och funktionella planeringsunderlag med gemensamma mål för landskapets samtliga aktörer. Naturvårdens svar på detta landskapsperspektiv är grön infrastruktur.

En förutsättning för att grön infrastruktur ska bli det verktyg som hjälper oss att förvalta landskapet på ett långsiktigt hållbart sätt är att landskapets aktörer engageras. Arbetet med grön infrastruktur syftar därför till att skapa ett brett engagemang med delaktighet i hela samhället. Detta kan enbart uppnås genom kontinuerlig dialog mellan myndigheter och andra aktörer där kunskap och erfarenheter utbyts och möjligheter till samverkan identifieras. Tillsammans kan vi åstadkomma mer för att skapa fungerande livsmiljöer för växter och djur, för dem och för människors välbefinnande.

¹ Texten är modifierad utifrån Naturvårdsverkets vägledningsutkast "Mall för disposition av regionala handlingsplaner för grön infrastruktur" version 20171205.

² Europeiska kommissionen (2015) EU-initiativ i korthet. Strategi för biologisk mångfald fram till 2020. <http://ec.europa.eu/environment/nature/biodiversity/comm2006/pdf/2020/Citizen%20summary/WEB-2011-00293-01-00-SV-TRA-00.pdf>

REGIONALT ARBETE MED GRÖN INFRASTRUKTUR

Vad är grön infrastruktur?

Europeiska kommissionen har enats om en definition av begreppet grön infrastruktur (se informationsruta)³. I Sverige finns följande definition av grön infrastruktur: *"Ett ekologiskt funktionellt nätverk av livsmiljöer och strukturer, naturområden samt anlagda element som utformas, brukas och förvaltas på ett sätt så att biologisk mångfald bevaras och för samhället viktiga ekosystemtjänster främjas i hela landskapet"*. Dessutom har följande förenklade budskap⁴ tagits fram:

Grön infrastruktur är nätverk av natur som bidrar till fungerande livsmiljöer för växter och djur och till människors välbefinnande.

Green Infrastructure is a strategically planned network of natural and semi-natural areas with other environmental features designed and managed to deliver a wide range of ecosystem services. It incorporates green spaces (or blue if aquatic ecosystems are concerned) and other physical features in terrestrial (including coastal) and marine areas.

Green infrastructure is a tool for providing ecological, economic and social benefits through natural solutions. It helps avoid relying on 'grey infrastructure' that is expensive to build when nature can provide cheaper, more durable alternatives.

European Commission (2013) Green Infrastructure (GI) – Enhancing Europe's Natural Capital

Ett förberedande arbete med grön infrastruktur har bedrivits sedan 2011⁵, och den långsiktiga ambitionen finns beskriven i propositionen *En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster*⁶. Att arbeta med grön infrastruktur som målbild innebär

³ European Commission (2013) Green infrastructure (GI) – Enhancing Europe's Natural Capital.

⁴ Se Budskap om grön infrastruktur. <http://www.naturvardsverket.se/Stod-i-miljoarbetet/Vagledning/Samhallsplanering/Gron-infrastruktur---budskap/>

⁵ T.ex. EU:s strategi för biologisk mångfald (2011), Förstudie (maj 2011), Landskaps- och styrmedelsanalys (dec. 2012), Förslag på hur planer kan tas fram regionalt (sept. 2013), Riktlinjer för regionala handlingsplaner (sept. 2015), Uppdrag till länen att ta fram regionala handlingsplaner (okt. 2018)

⁶ Regeringens proposition 2013/14:141. En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.)

ett nytt angreppssätt där avvägningar görs utifrån ett landskapsperspektiv. Genom att identifiera och precisera var landskapets kvaliteter finns och beskriva rumsliga processer med stöd av ekologisk förståelse kan brister och behov av insatser identifieras. Arbetet utgår ifrån internationella, nationella och regionala mål och beaktar de möjligheter och incitament landskapets aktörer har att förverkliga dem.

Genom att utgå från kunskap om hur den geografiska fördelningen av olika värden och element i landskapet påverkar viktiga processer blir det lättare att prioritera rätt och planera effektivare. Arbetet med grön infrastruktur är därmed en förutsättning för att Sverige ska kunna uppfylla nationella miljö- och friluftsmål och internationella löften inom ramen för konventionen om biologisk mångfald.

Mål och syfte med handlingsplanen för grön infrastruktur

Syftet med handlingsplanen för grön infrastruktur är att ta fram ett kunskapsunderlag som beskriver landskapets kvaliteter. Med kvalitet menas både naturens egenvärde och det värde i form av bidrag till välfärden som naturen ger. Målet är att:

1 långsiktigt och hållbart förvalta landskapets miljöer, med specifika insatser för arter och miljöer som är särskilt utsatta

2 bevara och utveckla funktioner hos ekosystemen som samhället får nytta av (se figur 2).

Grön infrastruktur är en förutsättning för att nå miljömålen och bidrar med ökad kunskap om landskapets kvaliteter, funktioner och processer, men även hur dessa kan omhändertas i praktisk tillämpning⁷.

⁷ Naturvårdsverket (2015) Riktlinjer för regionala handlingsplaner för grön infrastruktur (M2014/1948/Nm). <https://www.naturvardsverket.se/upload/miljoarbete-i-samhallet/miljoarbete-i-sverige/regeringsuppdrag/2015/ru-gron-infrastruktur-delredovisning/ru-gron-infrastruktur-riktlinjer-20150924.pdf>

REGIONALT ARBETE MED GRÖN INFRASTRUKTUR

Kunskapsunderlag om kvaliteter i landskapet

Ett av huvudargumenten för grön infrastruktur är bevarandet av växter och djur samt strävan att bevara ekologiska funktioner och processer. Det traditionella arbetssättet med punktinsatser för att upprätthålla kvaliteter är inte tillräckligt för att säkerställa och bevara dessa funktioner. Genom att poängtera behovet av landskapets täthet av kvaliteter (som kan pekats ut som värdetrakter) för naturliga processer, såsom arters spridning, kan naturvärden effektiviseras både genom hållbart markutnyttjande och genom riktade offentliga insatser till landskap med rätt förutsättningar. Genom att lyfta fram betydelsen av naturliga processer kan även brister avhjälpas och mångfalden återupprättas.

Ekologiskt motiv till handlingsplaner för grön infrastruktur

Arbetet med grön infrastruktur grundar sig på en förståelse för hur landskapets kvaliteter fördelar sig i landskapet och hur detta inverkar på bevarande av biologisk mångfald och produktion av ekosystemtjänster. Arbetet med grön infrastruktur innebär ett särskilt fokus på naturvärden i ett landskapsperspektiv och tar sin utgångspunkt i grundläggande ekologisk teori, som säger att artrikedom och storlek på lokala populationer av arter generellt ökar med områdets kvaliteter samt områdesstorlek, och minskar med en ökad isolering och fragmentering^{8 9 10}.

För att individer av olika arter ska kunna förflytta och/eller sprida sig mellan lämpliga livsmiljöer behöver dessa ligga tillräckligt nära varandra. Förmåga att röra sig mellan områden beror förutom på avståndet även på kvaliteten på det omkringliggande landskapet och förekomsten av distinkta barriärer som vägar, dammar och liknande.

Kvaliteter som identifierats och avgränsats i landskapet kallas i arbetet med grön infrastruktur värdekärnor¹¹. Dessa är grunden för att på en större skala i landskapet förstå var det finns landskap med låga tätheter (med många isolerade marker) och landskap med höga tätheter, s.k. värdetrakter¹².

I det regionala arbetet med grön infrastruktur är en viktig uppgift att identifiera var på skalan av isolering-förtätning som en naturtyps värdekärnor befinner sig i olika delar av landskapet (se figur 1)¹³. Detta kan åskådliggöras genom att förklara hur en eller flera representativa arter förflyttar sig i landskapet (observera att samma miljö kan uppfattas som sammanhängande eller isolerad beroende på arters olika rörlighet och/eller spridningsförmåga). Genom att definiera var på skalan en viss miljö finns, från sammanhängande land till isolerade öar, kan naturvärden utforma effektivare strategier och rikta resurser mot de miljöer där behoven är som störst.

¹¹ Se vägledningen: Viktiga begrepp i arbetet med grön infrastruktur. <https://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/gron-infrastruktur/>

¹² Översyn och avgränsning av värdetrakter i skog PM version 2.2. Ärende NV-06618-17. <http://www.naturvardsverket.se/Documents/PM%20om%20v%c3%a4rdetrakter%20ver%202.2.pdf>

¹³ MacArthur R H & Wilson E O. (1963) The Theory of Island Biogeography. Princeton University Press, New Jersey.

⁸ Darwin, C R. (1859) On the origin of species by means of natural selection, or the preservation of favoured races in the struggle for life. London: John Murray. [1st edition]

⁹ MacArthur R H & Wilson E O. (1963) The Theory of Island Biogeography. Princeton University Press, New Jersey.

¹⁰ Levins (1969) Some demographic and genetic consequences of environmental heterogeneity for biological control. Bulletin of the Entomological Society of America 15:237–240.

FRILÄGGANDE VÄRDEELEMENT

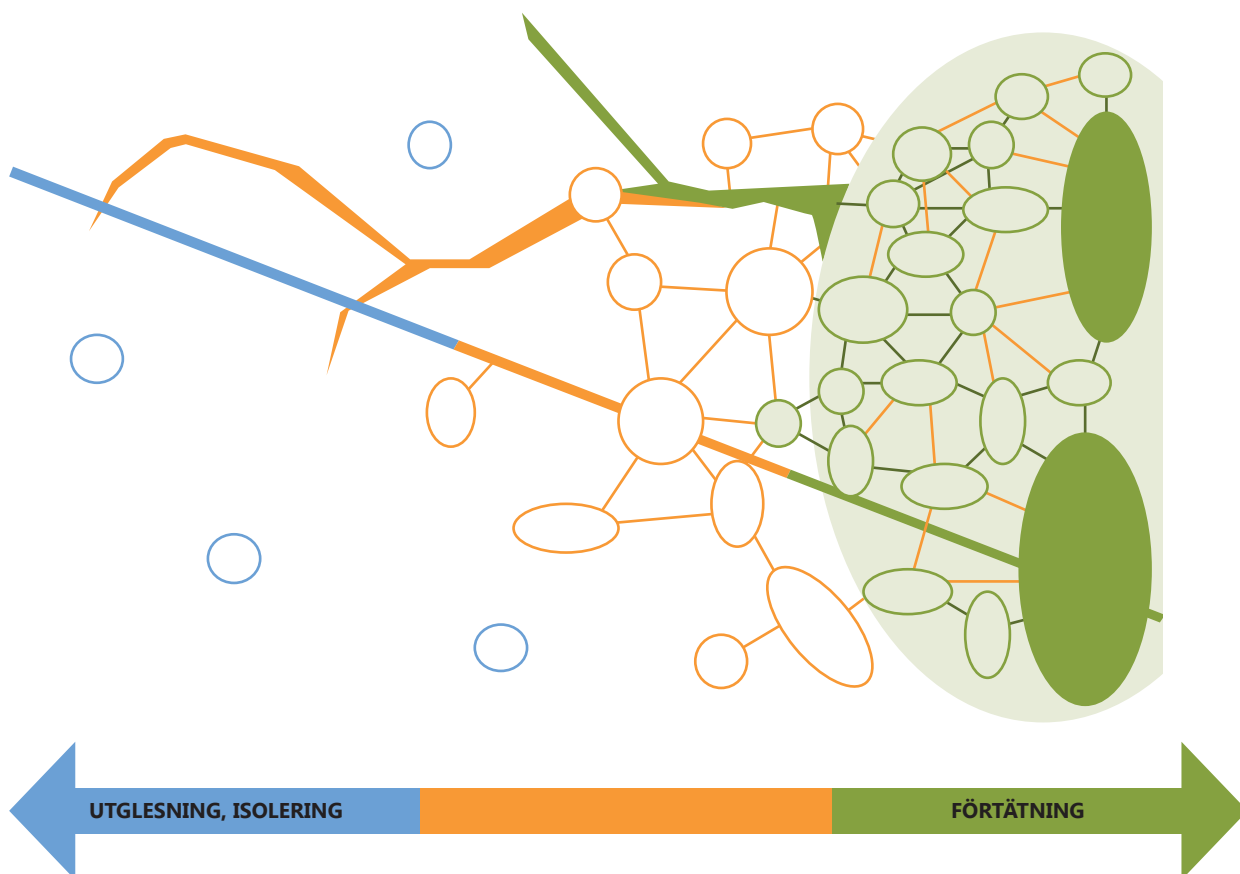
FRILÄGGANDE VÄRDEELEMENT

VÄRDENÄTVERKET UTFORMAS

FRILÄGGANDE VÄRDEELEMENT

VÄRDENÄTVERKET UTFORMAS

VÄRDETRAKT UTFORMAS

Figur 1.

Arters tillgång till livsmiljöer i landskapets kan beskrivas på en skala från mer eller mindre sammanhängande (land) till isolerade öar (till vänster i bilden). För olika arter beror detta vanligen på både förmåga och behov av att förflytta sig (både spridning och hemområde).

Figur 2.

En fungerande grön infrastruktur är ofta den rumsliga förutsättningen för att ekosystemen ska vara livskraftiga och leverera ekosystemtjänster. Kartläggningsarbetet är tänkt att beskriva landskapets ekologiska processer och värden. Kartläggningen kan utformas som planeringsunderlag för att samhället gemensamt ska kunna ta hänsyn och långsiktigt utveckla ekosystemen och deras bidrag till välfärden.

Övergripande mål för det regionala arbetet med grön infrastruktur

Svenska åtaganden för att uppfylla konventionen om biologisk mångfald

Miljöarbetet i Sverige baseras på flera konventioner, dvs. internationella överenskommelser. Den kanske viktigaste för arbetet med grön infrastruktur är *Konventionen om biologisk mångfald* (CBD)¹⁴ som vid FN-mötet 2010 renderade i *Nagoyaprotokollet* och de tjugo så kallade Aichimålen. År 2011 beslutade Europeiska kommissionen om en strategi för biologisk mångfald för att uppfylla Aichimålen, med sex strategiska mål.

Det andra målet i EU-strategin syftar direkt till att grön infrastruktur ska användas som strategisk ram för att fastställa prioriteringar för återställande av ekosystem på lokal, nationell och internationell nivå. Arbetet med grön infrastruktur ska enligt målet senast år 2020 bidra till att ekosystem och ekosystemtjänster bevaras, samtidigt som minst 15 % av skadade ekosystem återställs.

En svensk strategi för att bevara biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Som svar på Nagoya- och Aichimålen samt EU:s strategi för biologisk mångfald har Sveriges riksdag antagit en strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster¹⁵. I propositionen lyfts grön infrastruktur fram som ett ramverk för arbetet med biologisk mångfald i ett landskapsperspektiv. Arbetet med regionala handlingsplaner för grön infrastruktur utgör en viktig del i genomförandet av strategin.

Miljömålsarbetet

Det svenska miljömålssystemet, som består av ett generationsmål, 16 miljökvalitetsmål och 28 etappmål, ger en struktur och en gemensam plattform för det svenska miljöarbetet. Centrala myndigheter, länsstyrelser, kommuner och näringsliv har alla viktiga roller i arbetet med att genomföra åtgärder för att nå målen. Naturvårdsverket har det samordnade ansvaret för genomförandet.

Generationsmålet och miljökvalitetsmålen ska vara uppnådda år 2020, med undantag för målet "Begränsad klimatpåverkan" som ska vara uppnått år 2050. De olika etappmålen har olika tidpunkter för måluppfyllelsen.

Generationsmålet

Generationsmålet anger den allmänna inriktningen på miljöarbetet och lyder:

"Det övergripande målet för miljöpolitiken är att till nästa generation lämna över ett samhälle där de stora miljöproblemen är lösta, utan att orsaka ökade miljö- och hälsoproblem utanför Sveriges gränser"

Generationsmålet innebär att förutsättningarna för att lösa miljöproblemen ska vara uppfyllda inom en generation.

Miljökvalitetsmålen

Miljökvalitetsmålen beskriver det tillstånd och den kvalitet vi vill att miljön ska ha år 2020. Till varje mål finns ett antal preciseringar som förtydligar vad miljökvalitetsmålet innebär. Preciseringarna är viktiga som vägledning för arbetet med miljökvalitetsmålen och vid uppföljning av om de nås.

¹⁴ Naturvårdsverket (2010) Konventionen om biologisk mångfald och svensk naturvård. Naturvårdsverkets rapport: 6389.

¹⁵ Regeringens proposition 2013/14:141. En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

Preciseringar som kopplar till arbetet med grön infrastruktur finns under samtliga landskapsanknutna miljömål samt målen "Ett rikt växt- och djurliv" och "Begränsad klimatpåverkan", det vill säga utgör en viktig komponent i nio av de 16 miljö kvalitetsmålen.

Etappmålen för att bevara biologisk mångfald och ekosystemtjänster

Etappmålen är inriktade på åtgärder snarare än att beskriva miljö tillståndet, och är inte uppdelade per miljö kvalitetsmål. De flesta etappmål riktar sig till nationella myndigheter.

De första fem etappmålen för att bevara biologisk mångfald preciserades år 2012 i regeringsbeslut inom miljömålssystemet¹⁶ och beskrivs i *Svenska miljömål – preciseringar av miljö kvalitetsmålen och en första uppsättning etappmål*¹⁷:

- ekosystemtjänster och resiliens
- betydelsen av den biologiska mångfalden och värdet av ekosystemtjänster
- hotade arter och naturtyper
- invasiva främmande arter
- kunskap om genetisk mångfald

De första två har tydliga skrivningar om värdet av arbete med grön infrastruktur, men även de tre senare bedöms kraftigt gynnas av arbete med grön infrastruktur:

Ytterligare fem etappmål beslutades 2014¹⁸ i syfte att skynda på arbetet med att nå miljömålen ytterligare¹⁹:

- helhetssyn på markanvändningen
- skydd av landområden, sötvattensområden och marina områden
- miljö hänsyn i skogsbruket
- ett variationsrikt skogsbruk
- en dialogprocess i ett nationellt skogsprogram

¹⁶ Regeringsbeslut M2012/1171/Ma. Preciseringar av miljö kvalitetsmålen och etappmål i miljömålssystemet

¹⁷ Departementsserien Ds2012:23 Svenska miljömål – preciseringar av miljö kvalitetsmålen och en första uppsättning etappmål.

¹⁸ Regeringsbeslut M2014/593/Nm om etappmål för biologisk mångfald och ekosystemtjänster <http://www.regeringen.se/49bbb8/contentassets/49401effbf8a4d669362913bd26b2019/regeringsbeslut-m2014593nm-etapp-mal-for-biologisk-mangfald-och-ekosystemtjanster>

¹⁹ I beslutet anges att "Ett stärkande av de ekologiska sambanden i landskapet har stor betydelse för den biologiska mångfalden och ekosystemtjänsterna. Därför vill regeringen att detta utvecklas i hela landskapet och benämner detta grön infrastruktur".

Sammantaget beskriver de tio etappmålen värdet av grön infrastruktur och landskapsperspektiv, vikten av helhetssyn på markanvändning och att system av formellt skydd ska vara väl integrerade i omgivande landskap. Den ökade kunskapen om värdet av biologisk mångfald skapar förståelse, en bättre hushållning med naturens resurser och ger bättre förutsättningar för uthållig markanvändning. Regeringens hela strategi presenteras i propositionen *En svensk strategi för biologisk mångfald och ekosystemtjänster*.

Handlingsplanens användnings-områden för länsstyrelsen, andra myndigheter, markägare och kommuner

De regionala handlingsplanerna för grön infrastruktur ska fungera som

- 1 ramverk för landskapsplanering för naturvårdsinsatser
- 2 underlag för hållbar mark- och vattenanvändning
- 3 underlag för fysisk planering och prövning.

De kunskaps- och planeringsunderlag som redovisas i handlingsplanens insatsområden och nulägesbeskrivning är tänkt att utveckla och förstärka planering och prövning.

Ramverk för landskapsplanering av naturvårdsinsatser ²⁰

Det offentliga naturvårdsarbetet med exempelvis skydd, skötsel, och artinriktade åtgärder är viktigt i arbetet med grön infrastruktur. Ett viktigt syfte med den regionala handlingsplanen är att stärka landskapsperspektivet i naturvårdsarbetet, så att de insatser som genomförs stärker de rumsliga sambanden i landskapet och även genomförs där de har störst effekt på naturvårdens mål.

²⁰ Se Naturvårdsverkets vägledning: Grön infrastruktur och prioritering av naturvårdsinsatser.

Underlag för hållbar mark- och vattenanvändning ²¹

Hållbart brukande och åtgärder i vardagslandskapet är av avgörande betydelse för att nå målen i arbetet med grön infrastruktur. En framgångsrik landskapssamverkan kräver ett långsiktigt arbete, där tillit byggs upp mellan deltagarna i en process baserad på kontinuerligt lärande och ömsesidig respekt.

Vid arbetet med handlingsplanen för grön infrastruktur har ett förankringsarbete gjorts med berörda aktörer i syfte att nå en ökad förståelse och etablera en långsiktig landskapssamverkan. Delaktighet från de aktörer som verkar i landskapet har haft en avgörande betydelse för utformningen av de insatsområden och prioriteringar som föreslås. Samverkan behöver fortsätta för att få ett så bra genomförande som möjligt av de framtagna åtgärderna. Samverkan krävs och för att ännu fler aktörer ska involveras och engagemanget för biologisk mångfald och ekosystemtjänster breddas ytterligare. De geografiska kunskapsunderlag som presenteras i handlingsplanen syftar till att öka förutsättningarna för att få en gemensam värdebaserad målbild i landskapet. Denna målbild är tänkt att fungera som ett stöd för olika riktade insatser, hållbart brukande och hänsyn. Den värdebaserade grunden utgår från den samlade värderingen av insatsers betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster (se figur 2).

²¹ Vägledning om dialog och samverkan i arbetet med regionala handlingsplaner för grön infrastruktur. <http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/gron-infrastruktur/vagledning-dialog-samverkan-gi-arbetet-2017-06-29.pdf>

HANDLINGSPLANENS ANVÄNDNINGSMÖRÅDEN FÖR LÄNSSTYRELSEN, ANDRA MYNDIGHETER, MARKÄGARE OCH KOMMUNER

Exempel på användningsområden:

- prioriteringsunderlag för förvaltning och prioritering för enskilda markägare, till exempel underlag för att prioritera frivilliga avsättningar i skogsbruket
- utformning av ekonomiska styrmedel och ersättningssystem.

Underlag för fysisk planering och prövning ²²

Handlingsplanernas kunskaps- och planeringsunderlag är tänkta att användas i den fysiska planeringen enligt plan- och bygglagen, i infrastrukturplaneringen samt vid prövningar enligt miljöbalken. I dessa processer är miljökonsekvensbeskrivningar och miljöbedömningar viktiga verktyg för att grön infrastruktur ska beaktas vid markanvändningsbeslut. Handlingsplanerna är därför utformade för att kunna bidra till en lämplig inriktning och en bättre hantering av landskapsekologiska samband och kumulativa effekter i MKB-processen.

En fungerande grön infrastruktur förutsätter hänsyn till landskapets sammanhang när nya anläggningar, verksamheter och åtgärder planeras. Tillämpningen av de allmänna hänsynsreglerna (2 kap miljöbalken) och hushållningsbestämmelserna (3 - 4 kap miljöbalken) är därför centrala för att grön infrastruktur ska beaktas i markanvändningsbeslut. Handlingsplanernas planeringsunderlag ger stöd vid tillämpningen av dessa bestämmelser.

²² Vägledning om regionala handlingsplaner för grön infrastruktur i prövning och planering. Naturvårdsverket. <https://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/gron-infrastruktur/vagledning-gron-infra-provning-planering.pdf>

Arbetsätt, omfattning och tidshorisont

Delaktighet och gemensamt ansvar²³

Viser hållbart brukande och åtgärder i vardagslandskapet som avgörande för att nå målen i arbetet med grön infrastruktur. Vi önskar därför att de geografiska kunskapsunderlag som presenteras i denna plan ska öka förutsättningarna för en gemensam värdebaserad målbild i landskapet. Denna målbild är tänkt att fungera som ett stöd för olika riktade insatser, hållbart brukande och hänsyn. Den värdebaserade grunden utgår från en samlad värdering av olika insatserns betydelse för biologisk mångfald och ekosystemtjänster.

För att uppnå en gemensam värdebaserad målbild i landskapet krävs samverkan. Ett viktigt mål är därför att bredda engagemanget för arbetet med biologisk mångfald och ekosystemtjänster genom att involvera fler aktörer. Detta är en långsiktig ambition där delaktigheten i arbetet med framtagande av regionala handlingsplaner är ett första steg. Framgångsrik landskapssamverkan kräver ett långsiktigt arbete där tillit byggs upp mellan deltagarna i en process baserad på kontinuerligt lärande och ömsesidig respekt. Åtaganden är baserade på aktörers självpåtagna möjligheter att bidra.

Det gemensamma arbetet kan naturligtvis även leda till att målkonflikter identifieras. Dessa behöver lyftas och meningsskiljaktigheter tydliggöras. I vissa fall kan incitament skapas för att vägleda i en hållbar riktning eller skapa förutsättningar för god resurshantering.

Samverkan i naturvårdsfrågor har skett under en längre tid som en viktig del i naturvårdsarbetet i Skåne. Redan 2009 gav regeringen Länsstyrelserna i uppdrag att inrätta samrådsgrupper för naturvård. Syftet med grupperna är att förbättra det regionala naturvårdsarbetet genom att öka samverkan mellan olika aktörer inom naturvård.

Samrådsgruppen för naturvård i Skåne fungerar som en referensgrupp och samverkansorgan för

naturvårdsarbetet på regional nivå. Det gäller allt från bevarande och skydd av naturgenom olika skyddsformer till skötsel av skyddade områden, arbetet med hotade arter och regionala naturvårdsstrategier. Länsstyrelsen är sammankallande och det är naturskyddsenheten, naturvårdsenheten och naturprövningsenheten som ansvarar för detta. Även kulturmiljöenheten, vattenenheten, samt kontrollenheten ingår i gruppen som representanter för länsstyrelsen. Ordförande är Länsstyrelsen Skånes länsöverdirektör Ola Melin.

Inför beslutet om naturvårdsstrategin *Vägen till ett biologiskt rikare Skåne* samverkades innehåll och prioriteringar vid ett flertal dialogmöten och med hjälp av representanterna i samrådsgruppen. Där lyftes förslag och idéer till vad som behöver göras för att kunna bevara Skånes djur, växter och svampar på lång sikt. I och med uppdraget om att ta fram regionala handlingsplaner för grön infrastruktur bestämde länsstyrelsen att handlingsplanen skulle fungera som det åtgärdsprogram som behövdes för att förverkliga ambitionerna med naturvårdsstrategin. Ett antal startmöten anordnades under 2016 för att ge grund för en bra samverkan med alla berörda aktörer i Skåne. Samverkan har därefter fortsatt, inom samrådsgruppen men även genom anordnandet av två seminarier (ett skogsseminarium i april 2017 och ett forskarseminarium med Lunds universitet i november 2017). Utöver detta har information och dialog genomförts med flera olika nätverk och organisationer under den tid som arbetet har pågått.

Under våren 2018 har handlingsplanen varit ute på remiss och två samrådsmöten har genomförts: ett i mars om handlingsplanens insatsområden, värdeetrakter och åtgärder och ett i slutet av maj, där ett utkast av nulägesbeskrivningen presenterades under ett halvdagsseminarium.

²³ Vägledning om dialog och samverkan i arbetet med grön infrastruktur.
<http://www.naturvardsverket.se/upload/stod-i-miljoarbetet/vagledning/gron-infrastruktur/vagledning-dialog-samverkan-gi-arbetet-2017-06-29.pdf>

Långsiktighet

Denna handlingsplan bör ses som ett första steg mot ökad hänsyn till landskapets sammanhang i användningen av mark och vatten. Arbetet måste bedrivas långsiktigt för att bli framgångsrikt, vilket förutsätter att handlingsplanens nulägesbeskrivning uppdateras kontinuerligt och att ny kunskap som utvecklar beskrivningarna och avgränsningarna av till exempel värdetrakterna inkluderas. Handlingsplanernas insatsområden och åtgärder kommer att ses över regelbundet och justeringar och tillägg ske även mellan de mer systematiska översynerna. Nya insatsområden och åtgärder kan komma att föreslås om behov finns.

Handlingsplanen gäller för perioden 2019-2030. Under denna period kommer planen uppdateras två gånger: 2023 och 2027. Detta för att kunna utgå från de förutsättningar som följer av valen som sker 2022 och 2026. Varje insatsområde och åtgärd kommer att följas upp och utvärderas inför varje uppdatering. Då görs en bedömning om insatsområdena och åtgärderna är fortsatt relevanta och om det finns behov av nya insatsområden och åtgärder. De insatsområden och åtgärder som avslutas före uppdateringarna kommer att utvärderas.

Länsstyrelsen ansvarar för uppföljningen och utvärderingen med hjälp av Samrådsgruppen för naturvård i Skåne.

Länsstyrelsen
Skåne

Webb: www.lansstyrelsen.se/skane

Sociala medier: [lansstyrelsensskane](https://www.facebook.com/lansstyrelsensskane) [@LstSkane](https://twitter.com/LstSkane) [@lstskane](https://www.instagram.com/lstskane)